

L'economia d'escala: gestió agrupada en el Consorci de Residus de Ciudad Real

A finals dels anys 80 la Diputació Provincial de Ciudad Real i alguns ajuntaments van decidir crear el Consorci de Residus de Ciudad Real, al qual s'hi van sumar en poc temps 92 municipis (entre ells Ciudad Real) i 2 entitats d'àmbit territorial inferior al municipi.

La **Diputació Provincial de Ciudad Real** és una institució pública que presta serveis directes als ciutadans i suport tècnic, econòmic i tecnològic als ajuntaments dels municipis de la província de Ciudad Real. A més, coordina alguns serveis municipals i organitza serveis de caràcter supramunicipal.

Pel que fa als **municipis consorciats**, el 96% tenen menys de 20.000 habitants, però també hi ha 3 municipis d'entre 30.000 i 75.000 habitants.

El lema del Consorci de Residus de Ciudad Real és que

“A tots els municipis se'ls presta el servei amb la mateixa eficiència”

- Municipis grans i petits coexisteixen en un mateix consorci per aprofitar economies d'escala en un territori amb nuclis dispersos i poca densitat de població.
- Els serveis són homogenis per a tots els municipis.
- El criteri principal és l'eficiència del servei i la disminució de costos, amb una actitud de millora contínua.

Destaquem ...

Presentació

Antecedents
Accions

Com funciona

Difusió
Resultats

Claus d'aprenentatge

Antecedents

Abans de la creació del Consorci, cada municipi gestionava amb els seus propis mitjans la recollida i tractament dels residus, amb resultats socials, econòmics i ambientals molt desiguals i sovint poc eficients, amb abocadors incontrolats repartits per tota la província.

Per això, el 1988 la Diputació de Ciudad Real va decidir llançar el Consorci de Residus de Ciudad Real, com una eina a disposició dels ajuntaments per donar una resposta mediambientalment correcta al problema de la gestió de residus. Nombrosos ajuntaments es van sumar ràpidament a la iniciativa. Els objectius que es van marcar van ser:

- La gestió directa o indirecta dels serveis municipals de tractament dels residus sòlids urbans,
- I el cicle integral de l'aigua,

El Consorci també podria fer-se càrrec de la recollida domiciliària de residus sòlids, previ acord amb els ajuntaments que puguin estar-hi interessats, i igualment podrien realitzar treballs per a persones o entitats públiques o privades que expressament ho sol·licitin.

Al poc temps es van crear les dues **empreses amb capital públic** que van permetre desenvolupar i executar els serveis del Consorci:

- Residuos Sólidos Urbanos de Castilla La Mancha S.A. (gestió residus ciutadans) que pertany en exclusiva a la Diputación Provincial i als ajuntaments integrats en el Consorci
- Empresa Mixta de Aguas y Servicios S.A. (cicle integral hidràulic), participada pel consorci en un 45%.

Accions

A l'inici, la Diputació Provincial de Ciudad Real va proposar als seus Ajuntaments consorciar-se per buscar solucions que complissin amb les lleis ambientals i alhora abaratissin costos, el que va ser determinant perquè s'hi adherissin la pràctica totalitat de municipis de la província.

Es van segellar la majoria dels abocadors incontrolats i es van restaurar paisatgísticament, i després d'un estudi inicial es va dotar a cada municipi de les infraestructures necessàries per a la recollida mecanitzada de residus i es van construir tres abocadors controlats d'alta densitat on dipositar i tractar de manera eficient els residus domèstics del territori consorciat.

Des de llavors s'han anat revisant les necessitats de municipis i Consorci per anar adaptant els serveis i les instal·lacions.

Actualment l'àrea del Consorci es gestiona amb un sol Centre de Tractament (CTR) que rep per a la seva gestió els residus de sis Plantes de Transferència. A més, s'han segellat els primers abocadors i creat un de nou en el mateix CTR per substituir-los. Recentment s'ha automatitzat la planta de gestió d'envasos. La inversió en maquinària, vehicles, infraestructures i personal és constant per poder mantenir i millorar el servei.

Com funciona

El Consorci està constituït per una Presidència, un Consell d'Administració i una Assemblea General, integrada per tots els municipis consorciats i la Diputació Provincial de Ciudad Real.

Pel que fa a l'empresa RSU SA, la seva Presidència i Consell General coincideixen amb els del Consorci, i la Junta General la integren tots els membres de l'Assemblea General.

Cada municipi planteja les seves necessitats al Consorci, i aquest li fa una proposta de serveis sobre la qual finalment signaran (o no) un contracte.

Els **òrgans gestors** són els que acorden els serveis que es poden prestar i les seves tarifes, les quotes dels membres segons els serveis contractats, aproven els projectes d'obres, els pressupostos anuals, adjudiquen contractes, etc. Així, 89 municipis del Consorci tenen contractats algun dels seus serveis.

Per abaratir despeses, i segons la llei, el Consorci treu a **concurso públic** la compra de contenidors, les obres, la campanya d'educació ambiental, etc.

El Consorci disposa en propietat d'un centre de **tractament de residus urbans** compost per una planta de tractament de fracció orgànica i resta, una planta de tractament d'envasos lleugers, i un abocador de rebuigs.

També és propietària de les **sis estacions de transferència** (ET) repartides per tot el territori (Ciudad Real, El Robledo, Valdepeñas, Villanueva de los Infantes, Almadén i Almodóvar del Campo). En cadascuna d'elles es reben els residus de diversos municipis consorciats abans de ser portats al Centre de Tractament.

Els contenidors són igualment propietat del Consorci.

A més disposa de **maquinària i vehicles** suficients per dur a terme la gestió directa de la matèria orgànica i resta, envasos, vidre, paper/cartró, piles, punts nets, ecopunts, etc.

La plantilla està composta per una mitjana de 271 **treballadors**. El 89% de la plantilla és fixa i l'11% restant és personal discontinu que varia en funció de l'estacionalitat, esdeveniments puntuals, etc.

Les dades corresponents a la recollida de la matèria orgànica i resta (que es recullen en un mateix contenidor) es recopilen i analitzen amb **un sistema d'informació propi** de RSU SA. Tant a l'entrada a les estacions de transferència com al centre de tractament, es pesen els camions, i les dades obtingudes s'introdueixen directament al sistema informàtic.

L'empresa RSU S.A. treballa permanentment per a la **millora contínua** de l'eficiència i optimització del servei, per exemple:

- Varia, segons les necessitats, les freqüències de totes les recollides selectives i optimitza la ubicació dels contenidors.
- Treballa sobre noves tecnologies de tractament i valorització dels rebuigs en les Plantes de Tractament Mecànic Biològic (TMB).
- Actualment ha posat en funcionament la recollida lateral en tots els municipis que depenen de l'Estació de Transferència de Villanueva de los Infantes.

El Consorci es finança amb les **aportacions** dels seus membres (els ajuntaments i la Diputació). A més en els últims anys, mitjançant un acord amb la Conselleria d'Agricultura, ha pogut accedir a **fons FEDER** per al cofinançament d'inversions per al CTR d'Almagro (adquisició de compactadora, automatització de la planta d'envasos i construcció de nova cel·la d'abocament i desgasificació i segellat parcial de la primera ja ple).

Com funciona

Presentació

Antecedents
Accions

Difusió
Resultats

Claus d'aprenentatge

Difusió

Per reforçar la implicació de la població en la correcta gestió dels residus municipals, el Consorci porta a terme diverses activitats d'informació i educació ambiental.

CAMPANYA EN CENTRES ESCOLARS

Mitjançant activitats a l'aula o tallers mediambientals s'ensenya als alumnes de primària a realitzar correctament la separació selectiva de residus i els beneficis mediambientals que comporta. Al 2014 més de 16.000 alumnes de primària (87% dels centres escolars dels 50 municipis en els quals s'efectua la recollida selectiva d'envasos lleugers) han participat en 764 activitats.

CONCURS DE CARTELLERIA MEDIAMBIENTAL

El principal objectiu d'aquesta iniciativa és sensibilitzar el conjunt de la ciutadania sobre la importància de la recuperació i el reciclatge. En el X Concurs (2014), sota el lema "El reciclatge d'envasos al teu municipi", 9.347 nenes i nens de 106 centres escolars han presentat els seus treballs. Cada centre guanyador en les sis categories existents ha rebut 600 euros, a més d'un regal personal per als autors dels treballs seleccionats.

GIMCANA DEL RECICLATGE

En aquesta activitat els participants realitzen un circuit de proves que els ajuden a reflexionar sobre la generació de residus urbans i les solucions aportades per a la seva reducció, reutilització i reciclatge.

Aquesta activitat es pot dur a terme a l'aire lliure o com a joc de taula..

VISITES A LA PLANTA D'ENVASOS D'ALMAGRO

També amb vocació divulgativa, cada any s'organitzen visites didàctiques a la Planta de Reciclatge d'envasos lleugers en la qual participen alumnes de batxillerat i d'ensenyament secundari, associacions de consumidors, centres d'adults, i altres col·lectius ciutadans.

Resultats

Actualment el Consorci de Residus de Ciudad Real dona servei de gestió de residus a 89 municipis, això és 344.000 habitants.

El pressupost de 2014 ha estat de 17,2 milions d'euros, amb uns ingressos provinents dels ajuntaments i la Diputació Provincial.

El fet de compartir la gestió tècnica i econòmica dels serveis de recollida i sobretot els de tractament dels residus fa que els municipis puguin treure profit de l'economia d'escala obtenint uns importants estalvis en les seves arques.

Resum de recollida i recuperació de residus (2014)

	Recollit (t)	Recuperat (t)
Recollida de fracció orgànica i resta	128.939	-
Recollida de Puertollano (F.O i R)	15.921	-
Recollida de paper/cartró	5.976	6.182
Recollida de vidre	3.797	3.836
Recollida de piles	17	17
Recollida d'envasos	4.195	3.566
TOTAL	158.845	13.601

Amb les dades de recuperació de materials de 2013 s'han estimat els següents **estalvis**:

- **Paper i cartró**: estalvi de l'equivalent a 23,5 milions de kWh d'electricitat (suficient per proveir a gairebé 6.000 llars durant un any). De la mateixa manera, es van estalviar 117.000 m³ d'aigua, i s'ha evitat la tala de 82.000 arbres, que haurien trigat a créixer 20 anys.
- **Vidre**: estalvi de 4.813 t. de matèries primeres verges. L'estalvi de més de 4.000 m³ d'espai d'abocador; i la reducció d'emissions contaminants, evitant l'emissió de més de 1.600 t. de CO₂.
- **Envasos lleugers**: estalvi en matèries primeres verges de més de 1.500 t. de minerals de tota mena.

Claus d'aprenentatge

- Oferir tarifes competitives.
- Fer gestió directa de serveis principals i indirecta en serveis secundaris (concursos públics) per donar més eficiència i millorar tant la qualitat com l'economia dels ajuntaments integrants del consorci.
- Tenir un bon sistema d'informació per poder analitzar els serveis realitzats i adaptar-los en cas necessari.
- Tenir plantilles una mica flexibles per adaptar-se als canvis puntuals.
- Estar molt atents als models de gestió de residus a nivell nacional i internacional, visitar altres instal·lacions, participar en associacions d'empreses públiques, per anar aprenent i ser capaços de millorar contínuament el servei.

Més informació:

<http://rsuciudadreal.es/>

Ignacio Aguilar, Director de l'Àrea Tècnica del Consorci